

MELOUNOVITÝ NÁRAMEK Z PĚČÍNA (OKR. RYCHNOV NAD KNĚŽNOU)

Tomáš Mangel

Melounovitý náramek¹ z Pěčina, okr. Rychnov nad Kněžnou, byl poprvé ve stručnosti do archeologického povědomí uveden L. Domečkou (1931). Ač se následně v regionálním tisku několikrát objevily drobné zmínky připomínající jeho existenci (Beková 1990, 39; Domečka 1935, 5; Filip 1936–37, 163; Flégl 2005, 39; Krčmář 1936, 22, 77, 78), hlubší badatelská pozornost tomuto artefaktu doposud věnována nebyla. Uvedená skutečnost se patrně stala příčinou jeho absence v práci souborně hodnotící nálezy obdobných kruhových šperků z českého území (Fröhlich – Waldhauser 2005). Cílem předkládaného příspěvku je především doplnění nepublikovaných informací týkajících se předmětu, který není součástí standardního sbírkového fondu.

Popis nálezu

Tělo bronzového litého melounovitého náramku (obr. 2) je tvořeno mírně vyduťnými svislými žebry, která jsou od sebe vždy oddělena svazky tří rýh. Konce, zdobené svislými rýhami, jsou téměř v pravém úhlu zalomeny směrem ven. Vnitřní průměr náramku činí 65 × 54 mm, výška na jeho středu 27 mm, přičemž konce se zužují téměř neznatelně. Síla stěny dosahuje cca 3 mm.

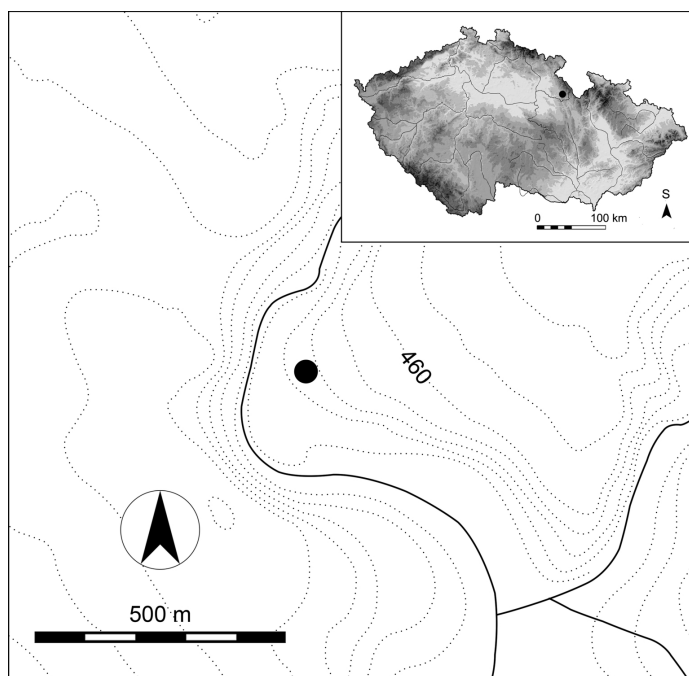
Nálezové okolnosti

Nález byl učiněn dne 16. 10. 1930 při kopání brambor na poli mlynáře Serbouska (parc. č. 1146), které se nacházelo na západním okraji katastrálního území obce Pěčín, v těsné blízkosti mlýna na řece Zdobnici (Domečka: Nálezová kniha IV, 147). Náramek byl údajně uložen pod placatým kamenem. V době nálezů byl artefakt v majetku pěčínského učitele Jana Krčmáře, v současnosti je součástí soukromé sbírky Jana Klena.

Místo nálezů

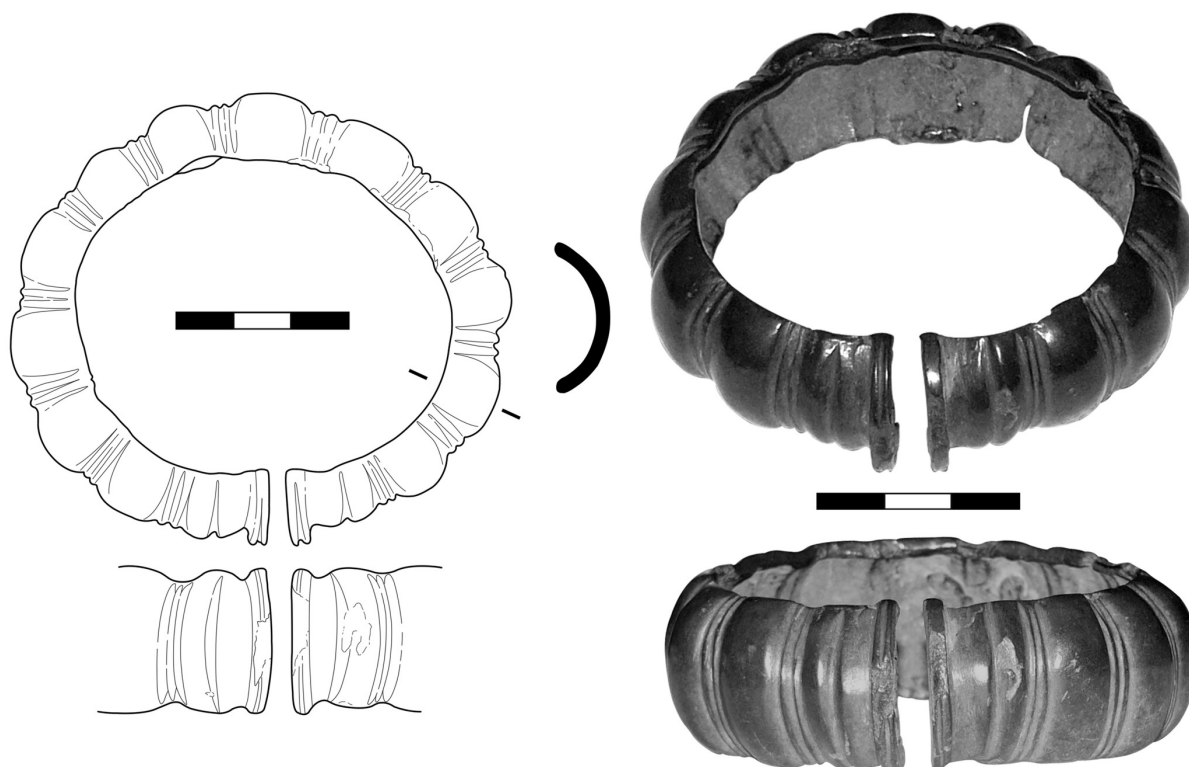
Náramek byl nalezen v místě ležícím v nadmořské výšce 435–440 m, na jihozápadním svahu se svažitostí 10°, který se sklání k cca 100 m vzdálenému toku Zdobnice (obr. 1).

Z geomorfologického hlediska se místo nálezů nachází v oblasti Letohradské pahorkatiny, která je součástí celku Podorlické pahorkatiny (Demek 1987, 53, list 6). Geologické podloží okolí naleziště,

Obr. 1. Pěčín (okr. Rychnov n. Kn.). Poloha nálezů
vyznačena kroužkem

¹ Ve starší literatuře bývá tento termín často užíván jako souhrnné označení několika typů tvarově příbuzných náramků tak, jak je pro Rakousko definovala M. Siepen (2005). Z hlediska jejího členění by diskutovaný náramek náležel k přechodným typům mezi náramky melounovitými a manžetovitými.

Obr. 2. Pěčín (okr. Rychnov n. Kn.). Melounovitý náramek

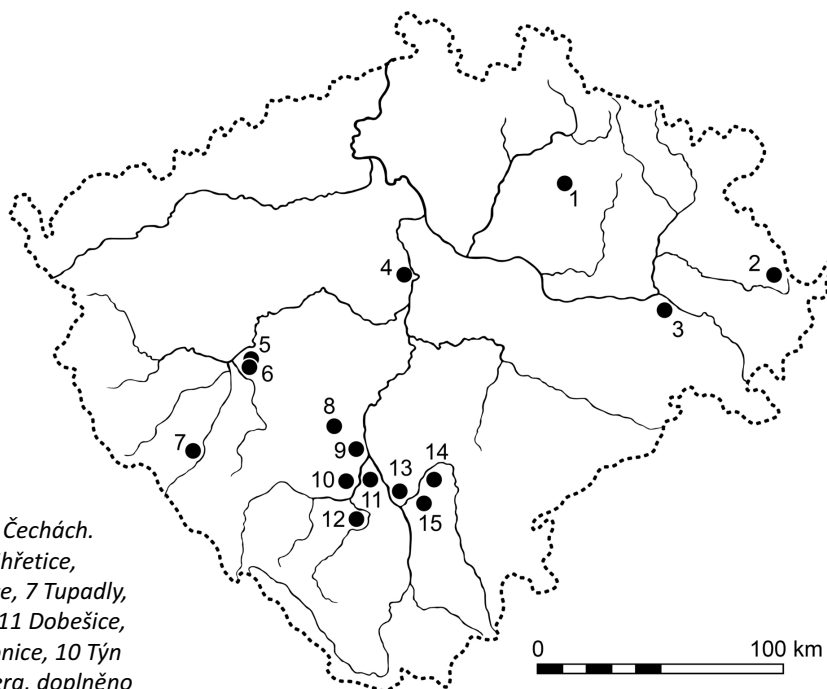
tvořené biotitickými migmatickými rulami (Svoboda 1990), kryjí dystrické kambizemě (Mackovčín – Sedláček 2002, 25). Přírozenou vegetací celé oblasti charakterizuje výskyt květnatých bučin (Mackovčín – Sedláček 2002, 37). Naleziště leží v oblasti s mírně chladným klimatem, kde roční srážky dosahují hodnoty 900 mm a průměrná roční teplota kolísá mezi 6 a 7 °C (Mikyška 1969).

KULTURNÍ A ČASOVÉ ZAŘAZENÍ NÁLEZU

Melounovité náramky jsou obecně považovány za typickou náplň stupně Ha D1, jejich nejmladší varianty se mohou vyskytovat ještě na přelomu Ha D1/D2 (Fröhlich – Waldhauser 2005, 290; Parzinger – Nekvasil – Barth 1995, 28). V oblasti horního Rakouska a Bavorska jsou nejstarší exempláře zaznamenány již v kontextu celků datovaných do Ha C (Kossack 1959, 174, 213, 273; Siepen 2005, 31, Taf. 127, 128). Vzhledem k absenci doprovodného materiálu, který by umožnil případné bližší časové zařazení, můžeme pěčínský exemplář datovat pouze rámcově do období Ha C–D1, respektive Ha D1/D2.

Obdobné varianty kruhového šperku, lité i plechové, jsou obecně rozšířeny v oblasti horního Podunají. Zatímco pro oblast Bádenska-Württemberska, Švábska a Bavorska jsou typické plechové exempláře (Kossack 1959, 48, 174, 213, 273; Parzinger 1989, 94, Taf. 111:9), na území Horního Rakouska a jižních a západních Čech jsou rozšířeny převážně náramky lité (Fröhlich – Waldhauser 2005, 290; Siepen 2005, 25, 32–33, Taf. 123). Specifická varianta melounovitých náramků je zaznamenána i na jižní Moravě (Parzinger – Nekvasil – Barth 1995, 26–28). Mimo uvedené oblasti se melounovité náramky vyskytují pouze ojediněle. Z východočeské oblasti je dosud znám kromě diskutovaného nálezu z Pěčína ještě obdobný kruh, získaný z hrobového celku odhaleného v roce 1901 na nekropoli v Úhřeticích, okr. Chrudim (Pič 1903, 467, tab. XLII:1). Z téhož celku nejspíš pochází i další exemplář, který je uložen v Regionálním muzeu v Chrudimi (Vokolek 1999, 148–149, tab. 31:11). Melounovitý náramek z Pěčína je tak druhým známým dokladem výskytu těchto šperků ve východních Čechách. Tvarově se pěčínský nález nejvíce blíží litým náramkům známým z oblasti Horního Rakouska a Bavorska (Siepen 2005, Taf. 123).

Nejbližší známá současná lokalita se nachází na k. ú. Rychnov n. K. v blízkosti tzv. Židovy továrny (Domečka 1934–35). Poloha tohoto slezskoplatěnického žárového hrobu je od místa nálezu pěčínského náramku vzdálená cca 8 km západním směrem. Náramek z Pěčína je tak nejseverovýchodnějším dokladem antropogenních aktivit v době halštatské na území východních Čech.

Obr. 3. Melounovité náramky v Čechách.
 1 Pařezská Lhota, 2 Pěčín, 3 Úhřetice,
 4 Praha-Bubeneč, 5 Dyšina, 6 Kyšice, 7 Tupadly,
 8 Počáply, 9 Zbonín, 10 Krašovice, 11 Dobešice,
 12 Protivín, 13 Pašovice, 14 Dobronice, 15 Týn
 n. Vlt. Podle Fröhlicha a Waldhausera, doplněno

ZÁVĚR

Nálezové okolnosti a nedostatek informací ohledně nálezové situace nedávají dostatečný prostor pro jednoznačnou interpretaci pěčínského nálezu. Náramek mohl být záměrně deponován v souvislosti s předpokládanou komunikační spojnici vedoucí podél Zdobnice, o jejíž existenci uvažoval v kontextu dalších nálezů již L. Domečka (1931). Tuto alternativu naznačuje zmínka o uložení náramku „pod placatým kamenem“. Obdobná situace byla zaznamenána např. v případě depotu železných předmětů z Bezdědovic, okr. Strakonice (Michálek 1999, 6, obr. 5). K objevu však došlo evidentně v nepřítomnosti odborníka, postrádáme také bližší informace o rozměrech kamene a o jeho prostorovém vztahu k samotnému nálezu. Nelze proto zcela vyloučit i jiné možnosti výkladu, jako např. hrobový původ předmětu.

Připomenutí tohoto staršího nálezu dokresluje obraz rozšíření melounovitých náramků na území Čech (obr. 3). Náramek z Pěčína je v tomto ohledu dalším vzácným dokladem kontaktů, které byly uskutečňovány v době halštatské mezi východočeskou oblastí slezskoplatěnické kultury a oblastmi jižních a západních Čech či dokonce širší oblastí horního Podunají.

PRAMENY A LITERATURA

- Beková, M. 1990: Archeologické nálezy z Orlických hor a podhůří, Orlické hory '90/14, 37–41.
 Demek, J. (ed.) 1987: Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny. Praha.
 Domečka, L. 1931: Nález bronzových náramků v Pěčíně, Památky archeologické 37, 61.
 Domečka, L. 1934–35: Platěnický hrob v Rychnově nad Kněžnou, Památky archeologické 40, 110–111.
 Domečka, L. 1935: Krajina při Divoké Orlici a jejích přítocích v době předhistorické, Osvěta lidu 38/63, 5–6.
 Domečka, L.: Nálezová kniha IV, rukopis uložen v MVČ v Hradci Králové.
 Filip, J. 1936–37: Popelnicová pole a počátky doby železné v Čechách. Praha.
 Flégl, J. 2005: Dobruška v pravěku. Dobruška.
 Fröhlich, J. – Waldhauser, J. 2005: Nález fragmentu importovaného (?) halštatského melounovitého náramku z Prachovských skal v severovýchodních Čechách, Archeologie ve středních Čechách 9, 289–297.
 Kossack, G. 1959: Südbayern während der Hallstattzeit. Römisch-Germanische Forschungen 24. Berlin.
 Krčmář, J. 1936: Obec Pěčín v Orlických horách. Vamberk.

- Mackovčín, P. – Sedláček, M. 2002: Chráněná území ČR, díl V. Královéhradecko. Praha.
- Michálek, J. 1999: Keltský poklad z Bezdědovic na Blatensku. Blatná–Strakonice.
- Mikyška, R. (ed.) 1969: Geobotanická mapa ČSSR, list M33–XVII Náchod. Praha.
- Parzinger, H. – Nekvasil, J. – Barth, F. E. 1995: Die Býčí skála-Höhle. Römisch-Germanische Forschungen 54. Mainz am Rhein.
- Píř, J. L. 1903: Nový typ žárových hrobů v Čechách, Památky archeologické 20, 467–508.
- Siepen, M. 2005: Der hallstattzeitliche Arm- und Beinschmuck in Österreich. Prähistorische Bronzefunde X/6. Stuttgart.
- Svoboda, J. 1990: Geologická mapa ČSSR, list Náchod. Praha.
- Vokolek, V. 1999: Východočeská halštatská pohřebiště. Pardubice.

A MELON-SHAPED BRACELET FROM PĚČÍN (RYCHNOV NAD KNĚŽNOU DISTRICT)

In 1930 a melon-shaped bracelet was found in Pěčín (Rychnov nad Kněžnou District) and, shortly after, several brief references to it started to appear in the regional literature. However, until now, more attention has not been paid to it. With regard to the lack of information about the find circumstances and the find situation itself, the reasons for its deposition remain unknown. The place of discovery is situated at an exposed steep location on the very north-east edge of the area populated by the people of the Silesian-Platěnice culture in East Bohemia. The occurrence of similar circular jewellery is especially typical of the area of Baden-Württemberg, Swabia, Bavaria, and Upper Austria in the time period of Ha C to Ha D1/2. They are also widespread in South and West Bohemia and in the territory of Moravia. They occur only rarely outside the mentioned areas. Thus, the specimen from Pěčín together with two individuals from the cemetery at Úhřetice (Chrudim District) might be indicative of contacts of the East Bohemian Silesian-Platěnice area with areas of common occurrence of this type of circular jewellery.

Fig. 1. Pěčín (Rychnov n. Kn. District). Location of the find is marked with a cross

Fig. 2. Pěčín (Rychnov n. Kn. District). Melon-shaped bracelet

Fig. 3. Melon-shaped bracelets in Bohemia. 1 Pařezská Lhota, 2 Pěčín, 3 Úhřetice, 4 Praha-Bubeneč, 5 Dýšina, 6 Kyšice, 7 Tupadly, 8 Počáply, 9 Zbonín, 10 Krašovice, 11 Dobešice, 12 Protivín, 13 Pašovice, 14 Dobronice, 10 Týn n. Vlt.